EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 16.7.2025
COM(2025) 408 final

Soovitus:

NÕUKOGU OTSUS,

millega antakse luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahel Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi ühise sanitaar- ja fütosanitaarala loomise üle Suurbritanniaga seoses ning Ühendkuningriigi ja liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise üle

SELETUSKIRI

1. 1. SOOVITUSE TAUST

1.1. Soovituse põhjused ja eesmärgid

1. veebruaril 2020 astus Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik (edaspidi „Ühendkuningriik“) välja Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest (edaspidi „Euratom“). Nendevahelisi suhteid reguleeritakse kahe järgmise lepinguga:

– väljaastumisleping[1]. Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokoll, mida nüüd nimetatakse Windsori raamistikuks,[2] on väljaastumislepingu lahutamatu osa;

– kaubandus- ja koostööleping[3].

Euroopa Liit ja Ühendkuningriik pidasid 19. mail 2025 oma esimese tippkohtumise ning võtsid vastu ühisavalduse, milles kinnitasid veel kord oma tahet rakendada täielikult, õigeaegselt ja nõuetekohaselt väljaastumislepingut, sealhulgas Windsori raamistikku ning kaubandus- ja koostöölepingut. Nad avaldasid heameelt ELi ja Ühendkuningriigi koostöö uuendatud tegevuskava – ühisseisukoha[4] üle, milles Ühendkuningriik ja Euroopa Komisjon on kokku leppinud.

Ühisseisukoht koostati ettevalmistavate kõneluste tulemusena ning selles sätestatakse poliitiline kokkulepe mitme põhiparameetri kohta, mis on aluseks tulevasele tööle ühise sanitaar- ja fütosanitaarala ning heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise lepingute kallal, tuletades samal ajal meelde, et mõlemad pooled jätkavad kiiresti nende kohustuste täitmist kooskõlas asjaomaste menetluste ja õigusraamistikega.

(a) Ühine sanitaar- ja fütosanitaarala

Alates 1. jaanuarist 2021 moodustavad liit ja Ühendkuningriik kaks eraldi sanitaar- ja fütosanitaarala, millel on eraldi õigusaktid ja poliitika, välja arvatud Ühendkuningriigi puhul Põhja-Iirimaa, kus kohaldatakse Windsori raamistiku alusel liidu sanitaar- ja fütosanitaarnorme.

Liit on alates 1. jaanuarist 2021 kohaldanud Suurbritannia suhtes oma sanitaar- ja fütosanitaarnorme, samuti turustusstandardeid ja muid nõudeid käsitlevat asjakohast *acquis*’d, sealhulgas sertifitseerimist, kontrolli ja sisulisi nõudeid käsitlevaid sätteid, mida kohaldatakse kolmandatest riikidest ja kolmandatesse riikidesse liikumise suhtes. Need kontrollid hõlmavad eelkõige dokumentide kontrolli, isikute tuvastamist ja füüsilist kontrolli, et tagada kaupade vastavus liidu tervisekaitse-, ohutus- ja kvaliteedinõuetele. Ühendkuningriik lükkas mitu korda edasi täieliku piirikontrolli rakendamist liidust saabuvate kaupade suhtes. 2024. aasta jaanuaris hakkas ta kohaldama liidust pärit impordi suhtes meetmeid, mis hõlmasid sanitaar- ja fütosanitaarkontrolle ja sertifitseerimist, impordist etteteatamist ning dokumentide kontrolli, isikute tuvastamist ja füüsilist kontrolli piiril ning märkimisväärseid

---

1 Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise leping (ELT L 29, 31.1.2020, lk 7) (edaspidi „väljaastumisleping“).

2 Liidu ja Ühendkuningriigi poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepinguga asutatud ühiskomitees 24. märtsil 2023 tehtud ühisdeklaratsioon nr 1/2023 (ELT L 102, 17.4.2023, lk 87).

3 Ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vaheline kaubandus- ja koostööleping (ELT L 149, 30.4.2021, lk 10–2539) („kaubandus- ja koostööleping“)

4 Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vahelise koostöö uuendatud tegevuskava – ühisseisukoht, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_25_1267

inspekteerimistasusid. Teatati ka lisakontrollidest, kuid need lükati edasi. Ühendkuningriigi valitsus teatas 2. juunil 2025, et keskmise riskiga puu- ja köögiviljade kontroll lükatakse edasi kuni 2027. aasta jaanuarini, võttes arvesse Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi 19. mai 2025. aasta tippkohtumisel võetud kohustust. Samuti lükkas Ühendkuningriik 1. veebruarini 2027 edasi mahepõllumajanduslike toodete ja turustusstandarditega seotud sertifitseerimisnõuete ja kontrollide kehtestamise.

Liidu ja Ühendkuningriigi ühine sanitaar- ja fütosanitaarala hõlbustaks kauplemist toodetega, mille suhtes kohaldatakse sanitaar- ja fütosanitaarnorme või muid eespool nimetatud asjakohaseid eeskirju. Selle tulemusena toimuks suurem osa loomade, loomsete saaduste, taimede ja taimsete saaduste liikumisest Suurbritannia ja liidu vahel ilma praegu nõutavate või eeldatavate sertifikaatide või kontrollideta. Samas tuleb tagada, et see ei kahjustaks liidu siseturgu ega selle terviklikku lähenemisviisi sanitaar- ja fütosanitaarriskidele ja toiduainete standarditele. Seega tuleks lepinguga tagada tugev kaitse sanitaar- ja fütosanitaarriskide eest ning asjakohane tarbijakaitse liidus ja Ühendkuningriigis.

(b) Ühendkuningriigi ja liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumine

Alates 1. jaanuarist 2021 on liidus ja Ühendkuningriigis kasutusel eraldi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteem, välja arvatud Ühendkuningriiki kuuluva Põhja-Iirimaa puhul, kus kohaldatakse liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi, kuivõrd see on seotud elektri hulgimüügiturgudega kooskõlas Windsori raamistiku artikliga 9 ja 4. lisaga.

Liidu ja Ühendkuningriigi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemidel on palju sarnaseid jooni. Need kaks süsteemi hakkasid aga alates 2021. aastast lahknema, näiteks kohaldamisala (nt alates 2024. aastast hõlmab liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteem riigisisest ja rahvusvahelist meretransporti ning selle kohaldamisala on rahvusvahelise lennunduse puhul ulatuslikum) ja lubatud heitkoguse taseme poolest. Need erinevused tekitavad süsinikuhinna erinevusi liidus ja Ühendkuningriigis.

Ühendkuningriigi ja liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumine teeniks mõlema poole kestlikkuseesmärke. See edendaks võrdseid võimalusi liidu ja Ühendkuningriigi vahel ning vähendaks kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu. Peale selle suurendaks see kindlustunnet süsinikuhinna kujunemisel, parandaks süsinikuturgude likviidsust ja kaotaks lepinguosaliste vajaduse kohaldada teise lepinguosalise riigist pärit toodete suhtes süsiniku piirimeetmeid.

1.2. Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega

Kaubandus- ja koostööleping

Kaubandus- ja koostööleping sisaldab sätteid nii sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete kui ka kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise kohta.

Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete puhul lähtuvad need sätted kahest eraldiseisvast sanitaar- ja fütosanitaaralast. Sellele eeldusele tuginedes tagatakse kaubandus- ja koostöölepinguga koostöö inimeste, loomade ja taimede elu või tervise kaitsmiseks; edendatakse WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete kohaldamist käsitleva lepingu rakendamist; tagatakse, et lepinguosaliste sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed ei tekitaks tarbetuid kaubandustõkkeid; edendatakse selliste meetmete suuremat läbipaistvust ja mõistmist; tõhustatakse koostööd antimikroobikumiresistentsuse vastases võitluses, kestlike toidusüsteemide edendamisel, loomade heaolu kaitsmisel ja elektroonilise sertifitseerimise valdkonnas; tõhustatakse koostööd asjaomastes rahvusvahelistes organisatsioonides, et töötada välja loomatervise, toiduohutuse ja taimetervise rahvusvahelised standardid, suunised ja soovitused, ning

edendatakse nende rakendamist. Mahepõllumajanduslike toodete puhul on kaubandus- ja koostöölepingus, eelkõige selle 14. lisas, sätestatud ELi ja Ühendkuningriigi mahepõllumajanduse normide samaväärsuse vastastikune tunnustamine.

Seoses Ühendkuningriigi ja liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi sidumisega on kaubandus- ja koostöölepingu artikli 392 lõikes 6 sätestatud, et liit ja Ühendkuningriik kaaluvad tõsiselt oma vastavate süsiniku hinnastamise süsteemide sidumist viisil, mis säilitab nende süsteemide terviklikkuse ja võimaldab suurendada nende tõhusust.

Uued lepingud peaksid i) tagama dünaamilise ühtlustamise kõigi asjakohaste Euroopa Liidu õigusnormidega, ii) tagama ühtse tõlgendamise, iii) sisaldama vaidluste lahendamise mehhanismi, mille aluseks on kaubandus- ja koostöölepingul põhinev sõltumatu vahekohus, kusjuures kõigis ELi õigusega seotud küsimustes on lõplik otsustusõigus Euroopa Liidu Kohtul; ning iv) sisaldama töökindlat mehhanismi, millega tagatakse vahekohtu otsuste täitmine, näiteks võimaluse kaudu võtta asjakohaseid meetmeid liidu huvide kaitsmiseks ning rakendada uute lepingute ning nende ja kaubandus- ja koostöölepinguga hõlmatud valdkondades vastastikku survemeetmeid.

Need peaksid tagama, et i) kehtivate lepingutega ja eelkõige kaubandus- ja koostöölepinguga ette nähtud juhtimisstruktuure kasutatakse asjakohaselt ning ii) uute lepingute suhtes kohaldatakse kaubandus- ja koostöölepingu kaitseklauslit (kaubandus- ja koostöölepingu artikkel 773).

Väljaastumisleping, sealhulgas Windsori raamistik

Windsori raamistiku kohaselt kohaldatakse seoses Põhja-Iirimaaga Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis automaatselt asjakohast liidu õigust, et vältida ranget piirikontrolli Iiri saarel. Windsori raamistikku kohaldatakse endiselt nii sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete kui ka ühtse elektrituru suhtes.

Kahte kavandatavat lepingut ühise sanitaar- ja fütosanitaarala ning kasvuhoonegaaside heitkoguste süsteemide sidumise kohta kohaldataks seega koos Windsori raamistikuga, piiramata selle kohaldamist, nagu on üksikasjalikult kirjeldatud allpool.

(a) Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete puhul

– Windsori raamistiku, eriti selle artikli 5 lõike 4 ning artikli 13 lõigete 1 ja 3 alusel, mida tõlgendatakse koostoimes 2. lisa asjakohaste osadega, jätkataks Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis Põhja-Iirimaa puhul liidu asjaomase *acquis*’ kohaldamist;

– jätkataks Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis seoses Põhja-Iirimaaga kohaldatava liidu *acquis*’ rakendamist, kohaldamist, järelevalvet ja täitmise tagamist, nagu on ette nähtud Windsori raamistiku artiklis 12.

Pärast ELi ja Ühendkuningriigi vahelise ühist sanitaar- ja fütosanitaarala käsitleva lepingu sõlmimist ja ainult seni, kuni selline leping on täielikult täidetud, on kavas tagada, et kõnealuse lepingu ja Windsori raamistiku koostoimel laienevad samad lepingust tulenevad eelised ka kaupade Ühendkuningriigi muudest osadest Põhja-Iirimaale liikumise sanitaar- ja fütosanitaaraspektidele.

See tähendaks, et valdav osa Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa vahelistest loomade, loomsete saaduste, taimede ja taimsete saaduste liikumistest toimuks ilma sertifikaatide või kontrollideta, mida praegu nõutakse või eeldatakse. Lisaks jäetaks välja sellised nõuded nagu märgistus „not for EU“ konkreetsete põllumajanduslike toiduainete jaemüügi puhul, kuna nii ELi kui ka Ühendkuningriigi suhtes kohaldataks samu sanitaar- ja fütosanitaarnorme ja -

nõudeid ning nende kaupade sihtkoht või tarbimine ei piirduks enam Põhja-Iirimaaga, ilma et need liiguksid edasi ELi.

Selleks teeb komisjon ettepaneku algatada vajalikud menetlused, et lisada Windsori raamistiku asjakohasesse lisasse asjakohane/asjakohased liidu õigusakt(id), mis käsitlevad tulevast ELi ja Ühendkuningriigi vahelist ühist sanitaar- ja fütosanitaarala lepingut, ning esitada sihipärased muudatused asjaomastesse liidu õigusaktidesse, mida kohaldatakse Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis seoses Põhja-Iirimaaga. Viimane võib sisaldada i) elemente, mis käsitlevad tulevase lepinguga kaasnevate soodustuste laiendamist Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa vahelisele kaupade liikumisele ja vastavatele kaitsemeetmetele, ning ii) sätteid, millega täpsustatakse tingimused, millest lähtudes tuleb vajaduse korral täielikult või osaliselt säilitada Windsori raamistiku alusel kehtivad sanitaar- ja fütosanitaaralased lihtsustused. Nende muudatuste sisu, sealhulgas asjakohased kaitsemeetmed, saab kindlaks määrata alles siis, kui läbirääkimised ELi ja Ühendkuningriigi vahelise ühise sanitaar- ja fütosanitaarala lepingu üle on lõppenud ning kavandatava lepingu täpne kohaldamisala ja sisu on teada.

(b) Mis puudutab Ühendkuningriigi ja liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumist,

siis peaks liidu heitkogustega kauplemise süsteemi ja Ühendkuningriigi heitkogustega kauplemise süsteemi sidumise leping kehtima nii liidu kui ka Ühendkuningriigi suhtes. Põhja-Iirimaa elektri hulgimüügiturgude suhtes kohaldatakse endiselt Windsori raamistiku artiklis 9 ja 4. lisas sätestatud korda.

1.3. Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega

Võrdsetest võimalustest saadav kasu

Mõlemad lepingud tagaksid Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi ettevõtjatele võrdsed võimalused. Ühist sanitaar- ja fütosanitaarala käsitlev leping tagaks ühised standardid ja õigusnormide vastavusse viimise liidu õigusnormidega. Heitkogustega kauplemise puhul tagaks Ühendkuningriigi ja liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise leping vähemalt samad süsinikdioksiidi heitkoguste vähendamise eesmärgid, vähendades seeläbi kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ja konkurentsimoonutuse ohtu, aga ka sama kohaldamisala (välja arvatud lokaalküte) ja õigusnormide vastavusse viimise asjaomaste liidu õigusnormidega.

Ühendkuningriigi ja liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise leping peaks vastama määruse (EL) 2023/956 (millega kehtestatakse süsiniku piirimeede) (edaspidi „SPIMi määrus“) artikli 2 lõikes 6 sätestatud tingimustele. Selle tulemusena ei kohaldata pärast lepingu jõustumist SPIMi määrust Ühendkuningriigist pärit kaupade suhtes. Samuti ei kohaldaks Ühendkuningriik oma süsiniku piirimeedet liidust pärit kaupade suhtes.

Kahepoolsed kaubandussoodustused

Ühise sanitaar- ja fütosanitaarala leping hõlbustaks kaubandust, kuna kaotaks vajaduse sertifitseerimise ja süstemaatilise piirikontrolli järele lepinguga hõlmatud toodete ja standardite puhul, säilitades samal ajal rahva-, looma- ja taimetervise kaitse ranged standardid ning toiduainete standardid.

Kestlikkus ja kliimakasu

Liidu kliimapoliitika üks nurgakive on ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteem, mis on loodud kasvuhoonegaaside heitkoguste kulutõhusaks vähendamiseks eri tegevusvaldkondades. Kooskõlas põhimõttega, et saastaja maksab, kehtestatakse kauplemissüsteemi raames piirmäär ja süsinikuhind energia- ja tööstussektori, lennunduse ning meretranspordi heitkogustele, mis moodustavad ligikaudu 40 % liidu koguheitest. Tuginedes süsinikuhinna määramisel turujõududele, luuakse süsteemi raames stiimulid vähendada heitkoguseid seal, kus see on kõige kulutõhusam. Süsinikuhinnad kujundavad ka tulusid, mis investeeritakse kliimameetmetesse ja energiasüsteemi ümberkujundamisse.

Ühendkuningriigi ja liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise leping võimaldaks ELil neid eeliseid kahepoolselt võimendada ja toetada hästi toimiva rahvusvahelise süsinikuturu arengut kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise kaudu. See on liidu pikaajaline eesmärk, eelkõige 2015. aasta detsembris vastu võetud Pariisi kokkuleppe kohaste kliimaeesmärkide saavutamise vahendina.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

2.1. Menetlusõiguslik alus

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 218 lõikes 3 on sätestatud, et kui kavandatav leping ei ole seotud eranditult või peamiselt ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga, esitab komisjon nõukogule soovitused. Nõukogu võtab vastu otsuse, millega antakse luba alustada läbirääkimisi ja nimetatakse liidu läbirääkija või liidu läbirääkimisrühma juht.

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikes 4 on sätestatud, et nõukogu võib anda läbirääkijale läbirääkimisjuhiseid ja määrata läbirääkijaga konsulteerimiseks erikomitee.

Komisjon soovitab alustada Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vahel läbirääkimisi kahe rahvusvahelise lepingu üle, millest üks käsitleb ühist sanitaar- ja fütosanitaarala ning teine Ühendkuningriigi ja liidu heitkogustega kauplemise süsteemide sidumist. Komisjon nimetatakse läbirääkijaks.

Kahe kavandatava lepingu üle läbirääkimiste alustamise loa andmiseks esildatud otsuse menetlusõiguslik alus on ELi toimimise lepingu artikli 218 lõiked 3 ja 4.

2.2. Materiaalõiguslik alus

See ettepanek käsitleb läbirääkimisi kahe erineva materiaalõigusliku alusega lepingu üle.

Kooskõlas Euroopa Kohtu arvamustega 1/94[5] ja 2/15[6] on kolmandate riikidega sõlmitavad sanitaar- ja fütosanitaarküsimusi käsitlevad lepingud ELi toimimise lepingu artikli 207 kohase ühise kaubanduspoliitika osa. Seega peaks liidu ja Ühendkuningriigi vahelise ühise sanitaar- ja fütosanitaarala lepingu materiaalõiguslik alus olema ELi toimimise lepingu artikli 207 lõike 4 esimene lõik.

Ühendkuningriigi ja liidu heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise leping sõlmitakse ELi toimimise lepingu artikli 192 lõike 1 alusel.

[5] Euroopa Kohtu 15. novembri 1994. aasta arvamus 1/94, Euroopa Kohtu lahendid 1994 I-05267.
[6] Euroopa Kohtu 16. mai 2017. aasta arvamus 2/15, ELT C 239, 24.7.2017, lk 3–3.

2.3. Liidu pädevus

Kuna ühise sanitaar- ja fütosanitaarala lepingu õiguslik alus kuulub ühise kaubanduspoliitika valdkonda, on liidul ainupädevus sõlmida kõnealune leping vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 3 lõikele 1.

Samuti on liidul ainupädevus sõlmida Ühendkuningriigi ja liidu heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise leping vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 3 lõikele 2.

2.4. Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

ELi lepingu artikli 5 lõike 3 kohaselt ei kohaldata subsidiaarsuse põhimõtet valdkondades, mis kuuluvad ELi ainupädevusse.

2.5. Läbirääkija valik

Kuna kavandatavad lepingud hõlmavad üksnes muid küsimusi peale ühise välis- ja julgeolekupoliitika, tuleb ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 3 kohaselt määrata läbirääkijaks komisjon.

2.6. Proportsionaalsus

Liidu tegevus ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik, et saavutada poliitikaeesmärgid, milleks on ühise sanitaar- ja fütosanitaarala loomine ning Ühendkuningriigi ja liidu heitkogustega kauplemise süsteemide sidumine.

2.7. Vahendi valik

Käesolev nõukogu otsuse soovitus esitatakse kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 218 lõigetega 3 ja 4, millega nähakse ette, et nõukogu võtab vastu otsuse, millega antakse luba alustada läbirääkimisi ja nimetatakse liidu läbirääkija. Nõukogu võib anda läbirääkijale ka läbirääkimisjuhiseid. Käesolevas soovituses esitatud eesmärgi saavutamiseks ei ole võimalik kasutada muud õiguslikku vahendit.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

Ei kohaldata.

4. MÕJU EELARVELE

Lepingud peaksid sisaldama sätteid, millega tagatakse, et Ühendkuningriik toetab rahaliselt liidu tööd nendes poliitikavaldkondades.

5. MUU TEAVE

5.1. Soovituse sätete üksikasjalik selgitus

Käesoleva soovitusega teeb Euroopa Komisjon Euroopa Liidu Nõukogule ettepaneku anda luba alustada läbirääkimisi liidu ja Ühendkuningriigi vaheliste lepingute üle, mis käsitlevad ühise sanitaar- ja fütosanitaarala loomist ning nende kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumist; nimetada Euroopa Komisjon liidu läbirääkijaks ning anda läbirääkijale juhiseid ja nimetada komiteed, kellega tuleb läbirääkimiste käigus konsulteerida.

<u>Mõlema lepingu ühised elemendid</u>

1. Kumbki leping ei tohiks piirata liidu siseturu ja asjaomaste süsteemide nõuetekohast toimimist.

2. Kumbki leping ei tohiks anda Ühendkuningriigile õigust osaleda liidu otsuste tegemises. Ühendkuningriik tuleks siiski sellesse kaasata varases etapis ja ta peaks aitama Euroopa Liitu mittekuuluva riigi nimel kaasa Euroopa Liidu õigusaktide otsustusprotsessile dünaamilise ühtlustamise ja samaaegse kohaldamise kohustusega hõlmatud valdkondades. Euroopa Komisjon peaks Ühendkuningriigiga konsulteerima poliitikakujundamise varases etapis. Need õigused ei laieneks osalemisele nõukogu või selle ettevalmistavate organite töös.

3. Mõlemas lepingus tuleks sätestada Ühendkuningriigi kohustus ühtlustada dünaamiliselt oma õigusaktid asjakohaste liidu õigusaktidega. Dünaamilise ühtlustamise põhimõte peaks tagama, et lepingu kohaldamisalasse kuuluvaid identseid õigusnorme kohaldatakse ühel ajal.

4. Mõlemad lepingud peaksid tagama liidu õiguse ühetaolise tõlgendamise ja kohaldamise Euroopa Liidu Kohtu praktika alusel; eelkõige tuleks liidus kohaldatavate õigusnormide tõlgendust kohaldada ka lepinguosalistevaheliste suhete kontekstis.

5. Mõlemad lepingud peaksid sisaldama tõhusaid vaidluste lahendamise mehhanisme, mis hõlmavad sõltumatut vahekohut, ja tagama, et Euroopa Liidu Kohtul on lõplik otsustuspädevus kõigis Euroopa Liidu õiguse küsimustes koos võimalusega võtta asjakohaseid meetmeid liidu huvide kaitsmiseks lepingute rikkumise korral.

6. Lepingud peaksid tagama, et uute lepingute haldamiseks kasutatakse kaubandus- ja koostöölepingu institutsioonilise komitee struktuuri.

7. Lepingud peaksid sisaldama sätteid, millega tagatakse, et uute lepingute ning kaubandus- ja koostöölepinguga hõlmatud valdkondade vaheline vastastikune survestamine on endiselt võimalik, nagu on ette nähtud kaubandus- ja koostöölepingus.

8. Lepingutega tuleks tagada kaubandus- ja koostöölepingu kaitsemeetmete klausli (kaubandus- ja koostöölepingu artikkel 773) kohaldamine.

9. Ühendkuningriik peaks rahaliselt toetama liidu tööga seotud asjakohaseid kulusid nendes poliitikavaldkondades.

Ühist sanitaar- ja fütosanitaarala käsitleva lepingu põhielemendid

10. Kavandatava lepinguga tuleks luua liidu ja Ühendkuningriigi ühine sanitaar- ja fütosanitaarala seoses Suurbritanniaga. Selle tulemusena liiguksid loomad, taimed, loomset või taimset päritolu toit/sööt ja nendega seotud tooted, mille suhtes kohalduvad lepingu kohaldamisalasse kuuluvad õigusnormid ja lepingus kehtestatud standardid, liidu ja Ühendkuningriigi vahel Suurbritanniaga seoses nii, nagu need liiguksid liidu piires.

11. Kohaldamisala peaks hõlmama sanitaar-, fütosanitaar-, toiduohutuse ja üldisi tarbijakaitsenorme, mida kohaldatakse põllumajanduslike toiduainete tootmise, turustamise ja tarbimise suhtes, elusloomi ja pestitsiide käsitlevaid õigusnorme, mahepõllumajandusliku tootmise ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamise nõudeid ning teatavate sektorite või toodete suhtes kohaldatavaid turustusstandardeid.

12. Eespool nimetatud dünaamilise ühtlustamise põhimõte peaks tagama, et kõnealuse kohaldamisala raames kohaldatakse seoses Suurbritanniaga Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis ning liidus ühesuguseid õigusnorme, et luua ühine sanitaar- ja fütosanitaarala. Lisaks sellele põhimõttele tuleks lepingus seoses Suurbritanniaga ette

näha kõigi nende õigusnormide üheaegne kohaldamine Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis.

13. Lisaks tuleks lepingus sätestada, et teatavaid liidu õiguse sätteid, sealhulgas erakorralisi meetmeid ja sätteid, mida kohaldatakse loomade, taimede, loomset või taimset päritolu toidu/sööda ja nendega seotud toodete liitu mujalt maailmast sisenemise suhtes, kohaldatakse vahetult seoses Suurbritanniaga Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis.

14. Leping peaks andma Ühendkuningriigile samad võimalused võtta sihipäraseid meetmeid oma bioturvalisuse ja rahvatervise kaitseks kui need, mida pakutakse liikmesriikidele liidu õiguse alusel. Lisaks võib leping sisaldada lühikest loetelu piiratud eranditest seoses dünaamilise ühtlustamise ja samaaegse kohaldamise põhimõttega. Erandi tegemises tuleks kokku leppida üksnes juhul, kui: i) selle tulemusel ei kohaldata Ühendkuningriigis Suurbritannia suhtes leebemaid nõudeid kui need, mis on sätestatud asjakohastes liidu õigusnormides; ii) sellele ei tugineta eesmärgiga piirata või mõjutada muul negatiivsel viisil liidu õiguse nõuetele vastavate liidust pärit loomade, taimede ja kaupade sisenemist Ühendkuningriigi territooriumile; iii) sellega järgitakse põhimõtet, et liitu võib tuua ainult liidu õiguse nõuetele vastavaid loomi, taimi ja kaupu.

<u>Ühendkuningriigi ja liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise lepingu põhielemendid</u>

15. Leping peaks siduma liidu ja Ühendkuningriigi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemid, tagades lubatud heitkoguse ühikute vastastikuse tunnustamise.

16. Lepinguga tuleks tagada, et kumbki pool ei kohalda oma süsiniku piirimeedet teise lepingupoole riigist pärit imporditud kaupade suhtes, tingimusel et see on kooskõlas asjakohaste ELi õigusaktidega.

17. Lepingu kohaldamisalasse peaksid kuuluma muu hulgas järgmised sektorid: elektrienergia tootmine, tööstuslik soojuse tootmine (v.a lokaalküte), tööstus, riigisisene ja rahvusvaheline meretransport ning riigisisene ja rahvusvaheline lennundus ning selles kohaldamisalas peaks leping tagama, et Ühendkuningriik ühtlustab dünaamiliselt oma õigusaktid asjakohaste liidu õigusnormidega. Lepinguga tuleks ette näha menetlus hõlmatud sektorite loetelu edasiseks täiendamiseks.

18. Lepinguga tuleks nõuda, et Ühendkuningriik ühtlustaks dünaamiliselt oma õigusaktid asjaomase *acquis*'ga, eelkõige direktiiviga 2003/87/EÜ ja sellest tulenevate õigusaktidega.

19. Dünaamiline ühtlustamine peaks oma ulatuselt hõlmama ka kõiki ELi finantsvaldkonna reguleerimise ja järelevalve raamistiku sätteid, mida kohaldatakse liidu heitkogustega kauplemise süsteemi (ELi HKS) lubatud heitkoguse ühikute ja nende tuletisinstrumentidega kauplemise suhtes.

20. Lepingus tuleks kindlaks määrata Ühendkuningriigi heitkoguste piirmäär ja nende vähendamise trajektoor, mis peaks olema vähemalt sama ambitsioonikad kui Euroopa Liidu heitkoguste piirmäär ja liidu järgitav heitkoguste vähendamise trajektoor.

Soovitus:

NÕUKOGU OTSUS,

millega antakse luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahel Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi ühise sanitaar- ja fütosanitaarala loomise üle Suurbritanniaga seoses ning Ühendkuningriigi ja liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise üle

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 207 lõike 4 esimest lõiku ja artikli 192 lõiget 1 koostoimes artikli 218 lõigetega 3 ja 4,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust

ning arvestades järgmist:

(1) Ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelist kaubandus- ja koostöölepingut (edaspidi „kaubandus- ja koostööleping“)[7] kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu (edaspidi „väljaastumisleping“)[8] kõrval on see Euroopa Liidu (edaspidi „liit“) ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi (edaspidi „Ühendkuningriik“) vaheliste kahepoolsete suhete nurgakivi.

(2) 31. detsembril 2020, kui lõppes väljaastumislepingus sätestatud üleminekuperiood, lõppes liidu õiguse kohaldamine Ühendkuningriigi suhtes ja hakati kohaldama väljaastumislepingu lahutamatuks osaks olevat Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokolli, mida nüüd nimetatakse Windsori raamistikuks[9].

(3) Alates 1. jaanuarist 2021 on ühelt poolt liidu ja teiselt poolt Ühendkuningriigi sanitaar- ja fütosanitaaralad üksteisest eraldatud ning neil on eraldi õigusaktid ja poliitika. Siiski kohaldatakse Windsori raamistiku alusel Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis seoses Põhja-Iirimaaga liidu sanitaar- ja fütosanitaarnorme ning muid asjakohaseid õigusnorme, hõlmates seega Põhja-Iirimaa liidu sanitaar- ja fütosanitaaralaga.

(4) Alates 1. jaanuarist 2021 on liidus ja Ühendkuningriigis kasutusel eraldi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemid, välja arvatud Ühendkuningriigis Põhja-Iirimaaga seoses, kus liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi kohaldatakse niivõrd, kuivõrd see on seotud hulgimüügi elektriturgudega vastavalt Windsori raamistiku artiklile 9 ja 4. lisale.

(5) Alates Ühendkuningriigi liidust väljaastumiseni viinud protsessi algusest on liit näidanud üles valmisolekut luua koos Ühendkuningriigiga ühine sanitaar- ja

[7] (ELT L 149, 30.4.2021, lk 10).

[8] (ELT L 29, 31.1.2020, lk 7).

[9] Windsori raamistikuks nimetatakse nüüd Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokolli, mida on muudetud väljaastumislepinguga loodud ühiskomitee otsusega nr 1/2023, kooskõlas liidu ja Ühendkuningriigi ühisdeklaratsiooniga nr 1/2023 (ELT L 102, 17.4.2023, lk 87).

fütosanitaarala, mis hõlmaks Suurbritanniat, eeldusel et õiged tingimused on täidetud.

(6) Kaubandus- ja koostöölepingu artiklis 764 on sätestatud, et kliimamuutustevastane võitlus on kaubandus- ja koostöölepingu ning tulevaste lisalepingutega loodud partnerluse oluline osa.

(7) Kaubandus- ja koostöölepingu artikli 392 lõike 6 kohaselt kaaluvad liit ja Ühendkuningriik tõsiselt oma süsiniku hinnastamise süsteemide sidumist viisil, mis säilitab nende süsteemide terviklikkuse ja võimaldab suurendada nende tõhusust.

(8) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ[10] (edaspidi „direktiiv 2003/87/EÜ“) artikli 25 lõikega 1a on ette nähtud võimalus sõlmida kolmandate riikidega lepinguid lubatud heitkoguse ühikute vastastikuseks tunnustamiseks kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide vahel.

(9) Direktiivis 2003/87/EÜ nõutakse, et iga selline kolmanda riigi heitkogustega kauplemise süsteem peab olema kohustuslik ja põhinema heitkoguste absoluutsetel piirmääradel. Need kriteeriumid on praegu Ühendkuningriigi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemis täidetud.

(10) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/956[11] (edaspidi „SPIMi määrus“) artikli 2 lõigete 4 ja 6 kohaselt ei kohaldata SPIMi määrust kaupade suhtes, mis pärinevad kolmandatest riikidest, kellega liit on sõlminud lepingu, mis seob täielikult liidu heitkogustega kauplemise süsteemi kõnealuse kolmanda riigi heitkogustega kauplemise süsteemiga ja kes vastavad kõigile asjakohastele tingimustele.

(11) Euroopa Komisjon ja Ühendkuningriik leppisid 19. mai 2025. aasta tippkohtumisel kokku ühisseisukohas, milles nimetatakse peamise prioriteedina tööd nii ühise sanitaar- ja fütosanitaarala kui ka heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise nimel. Ühisseisukohas sätestatakse ka poliitiline kokkulepe mitmete põhiparameetrite kohta, mis on aluseks tulevaste lepingute sõlmimisele ühise sanitaar- ja fütosanitaarala loomise ning heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise kohta, tuletades samas meelde, et mõlemad pooled jätkavad kiiresti kõnealuste kohustuste täitmist vastavalt asjaomastele menetlustele ja õigusraamistikele.

(12) Seetõttu tuleks alustada läbirääkimisi, et sõlmida Ühendkuningriigiga kaks eraldi lepingut, millest üks käsitleb ühist sanitaar- ja fütosanitaarala ning teine Ühendkuningriigi ja liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumist,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Komisjonile antakse luba pidada liidu nimel Ühendkuningriigiga läbirääkimisi:

---

[10] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ, ELT L 275, 25.10.2003, lk 32–46, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2003/87/2024-03-01.

[11] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta määrus (EL) 2023/956, millega kehtestatakse süsiniku piirimeede (ELT L 130, 16.5.2023, lk 52–104, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/956/oj.

(a) lepingu üle liidu ja Ühendkuningriigi vahelise ühise sanitaar- ja fütosanitaarala loomise kohta seoses Suurbritanniaga;

(b) lepingu üle liidu ja Ühendkuningriigi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise kohta.

Artikkel 2

Läbirääkimisjuhised on esitatud käesoleva otsuse lisas.

Artikkel 3

Läbirääkimiste käigus konsulteeritakse [erikomitee(de)ga, mille nime(d) lisab nõukogu].

Artikkel 4

Käesolev otsus on adresseeritud komisjonile.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja